

Neushoorn zonder hoorns

Kees Moeliker [conservator, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; moeliker@hetnatuurhistorisch.nl]

Jelle Reumer [directeur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; reumer@hetnatuurhistorisch.nl]

▲ De neushoornkop zoals aangetroffen na de inbraak op 26 augustus 2011. (Jaap van Leeuwen)

De neushoorn van Het Natuurhistorisch is van zijn hoorns beroofd. Vrijdag 26 augustus 2011 rond 22.30 uur sloegen inbrekers de glazen voordeur aan diggelen en klommen met een ladder naar de hoog in het trappenhuis hangende neushoornkop. Deze werd met een voorhamer van de muur geslagen en kwam een verdieping lager in de entreehal terecht. Daar werd de polyester kop van zijn twee hoorns ontdaan. Hoewel het alarmsysteem van het museum onmiddellijk afging, trof de politie de daders niet meer aan.

Op wonderbaarlijke wijze zijn het skelet van de giraffe en de opgezette tijger, die vrijwel recht onder de neushoorn stonden, niet door de val van de neushoornkop beschadigd. Er zit slechts een put in het parket. Op beelden van de bewakingscamera's is goed te zien hoe drie jonge mannen op een drafje en met capuchons over het hoofd het museum binnendringen. Eerst twee figuren, waarvan een - een beul-van-een-kerel - in korte broek en gewapend met een moker, daarna een derde zware jongen met een ladder. Binnen twee minuten rennen

ze weer naar buiten met hun buit, een grote en een kleine hoorn.

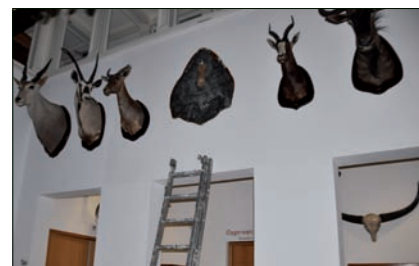
De kop van de witte neushoorn (*Ceratotherium simum*) is sinds 1992 in bezit van het museum en hing sindsdien op een prominente plaats in het trappenhuis. De polyester replica met echte hoorns was door de douane in de Rotterdamse haven in beslag genomen en aan ons overgedragen. De neushoornkop was een mooi tentoonstellingsobject, een 'publiekslieveling', die in museumlessen en speurtochten een belangrijke rol speelde.

Zeventien diefstallen

De diefstal is er een in een lange reeks van inbraken in en overvallen op natuurhistorische musea in Europa waarbij de dieven het speciaal op neushoornhoorns gemunt hebben. Volgens Interpol zit er een internationaal opererende bende achter, met wortels in de Ierse maffia. De ellende begon op 21 februari 2011 toen er twee hoorns uit een veilinghuis in het Engelse graafschap Essex werden onttreemd. Daarna volgden vergelijkbare diefstallen uit natuurhistorische musea in Frankrijk, Portugal, België, Duitsland, Tsjechië, Italië en

Zweden. Het museum in Hamburg werd het zwaarst getroffen: daar verdwenen zes hoorns. Daags na de inbraak in Rotterdam, sloegen de boeven toe in een filiaal van het Londense Natural History Museum in Tring, maar daarbij werden twee neushoorns gestolen. De teller staat nu op zeker 17 inbraken waarbij 31 hoorns zijn buitgemaakt. In Nederland werd in juli bij een particulier in Ter Apel een hoorn gestolen, maar dat bleek om een replica te gaan. Voorlopig zijn wij het enige Nederlandse museum dat bestolen is. In september heeft NCB Naturalis de neushoornhoorns uit haar collectie met een waardetransport overgebracht naar een beveiligde opslag elders in Nederland. Onze Leidse collega's willen hiermee voorkomen dat de bende ook bij Naturalis toeslaat. In het museum in Leiden zijn nu geen echte neushoornhoorns meer te vinden. In een persbericht 'betreurt [Naturalis] het dat de verplaatsing van de hoorns nodig was, maar de veiligheid van haar medewerkers, haar publiek en haar wetenschappelijke collectie staat boven alles.'

Even was er afgelopen najaar hoop toen er berichten in de media verschenen dat er op het vliegveld van Lissabon twee mannen, onderweg naar Ierland, waren aangehouden met zes (!) neushoornhoorns in hun bagage. Op de foto's van de in beslag genomen hoorns die we toegestuurd kregen, konden we onze hoorns helaas niet ontdekken.

▲ De inbrekers gebruikten een ladder om bij de kop te komen en een moker om hem van de muur te slaan. De ophangplaat bleef achter. (Jaap van Leeuwen)

▲ Beelden van de inbraak, opgenomen met een bewakingscamera. (Het Natuurhistorisch)

Twee keer de goudprijs

Neushoornhoorn is in Oost-Azië een gewild ingrediënt van pillen en poeders die seksueel stimulerend zouden werken en vele kwalen zouden genezen. De prijs op de zwarte markt kan oplopen tot 75.000 euro per kilo. Dat is bijna twee keer zoveel als goud. Kennelijk is het stelen van neushoornhoorns uit musea eenvoudiger en minstens zo lucratief als het stropen van levende neushoorns in Afrika en Azië. Neushoorns zijn immers bijna uitgestorven als gevolg van het stropen om de hoorns, en de weinige overgebleven nog levende neushoorns worden vaak door gewapende parkwachters bewaakt. Museumsuppoosten zijn (nog) niet bewapend.

Echt of nep?

De diefstal riep en roept de vraag op of het museum er verstandig aan heeft gedaan om de neushoorn te laten hangen. Sommige andere musea hebben er voor gekozen om replica's tentoon te stellen. Zoals al gezegd heeft dat niet geholpen om inbraken te voorkomen: op meerdere plekken zijn plastic nephoorns ontvreemd. De schade die we hadden (een vernielde kop, een kapotte voordeur, een deuk in het parket, plus emotionele schade) zouden we daarmee dus niet hebben voorkomen. Bovendien hing bij de kop (die zelf wel een replica was) een bordje waarop stond: 'replica'. Dat de hoorns van echt hoorn waren heeft er nooit bij vermeld gestaan. De inbraak zouden we met een replica dus vrijwel zeker niet hebben voorkomen.

▲ De neushoornkop in betere tijden, juli 2011. (Kees Moeliker)

Van meer inhoudelijke aard is de vraag wat je als museum wil tentoonstellen: echte objecten of replica's? Echt of nep? We zijn een museum en een museum, vinden wij, stelt echte objecten tentoon. Als we een milieu-educatiecentrum waren of een bezoekerscentrum dan had een replica volstaan; in zulke instellingen gaat het om het verhaal en minder om de objecten. Bezoekers komen naar een museum voor echte dingen. Iets echt heeft een uitstraling die nooit in een replica gevat kan worden. Hoewel er met enige regelmaat kunstwerken worden vernield of gestolen, kiest een kunstmuseum er ook niet voor om goed gelijkende reproducties van de schilderijen op te hangen. In Boijmans hangt de echte Toren van Babel van Breugel, geen Verkerkeposter. Bij Singer Museum stond destijds een echte denker van Rodin in de tuin, geen kunststof afgietsel met bronskleur. En in Het Natuurhistorisch worden zoveel mogelijk echte objecten getoond, behalve wanneer die er niet zijn of wanneer die om technische redenen niet tentoongesteld kunnen worden. In dat geval is er een keus tussen niets tonen, of een replica. Dus, hoewel het museum wist dat er een georganiseerde bende actief was om neushoornhoorns uit musea te stelen, heeft het er bewust voor gekozen om de kop in de publieksruimte te laten hangen.

Groene hoorns

De vernielde en ont hoornde kop wordt nu gerestaureerd, en - omdat we nu geen keuze meer hebben - voorzien van kunststof

▲ Neushoornhoorns in beslag genomen in Portugal, september 2011. (Douane Portugal)

nephoorns. Dat zullen we er wel bij vermelden, voor zover dat niet in één oogopslag duidelijk is, want de nephoorns krijgen een groene kleur. Het kan maar beter duidelijk zijn. ◀

(advertentie)

Assurantie-Adviesbureau
A.K. Bakker Bloem
Makelaar in Assurantiën

- schadeverzekeringen
- levensverzekeringen
- pensioen
- hypotheek
- bankzaken

En wilt u uw huidige verzekeringen eens kostenloos laten controleren?
Is de waarde van uw verzameling nog wel up-to-date?
Bel ons voor een afspraak. Een telefoontje is zo gepliegd!

Pruimendijk 164
2989 AL Ridderkerk

T: 0180 - 425608
F: 0180 - 430186
E: info@bakkerbloem.nl

Ja, u krijgt altijd een aantrekkelijke spaarrente
RegioBank

